

**HRVATSKI SABOR
KLUB ZASTUPNIKA SDP-a**

Zagreb, 26. veljače 2007.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Na temelju članka 84. Ustava Republike Hrvatske i članka 129. Poslovnika Hrvatskoga sabora, Klub zastupnika SDP-a podnosi Prijedlog zakona o socijalnoj mirovini.

Za predstavnike Kluba zastupnika SDP-a, koji će u njegovo ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela određeni su zastupnici Milanka Opačić, Davorko Vidović, Željka Antunović, Ingrid Antičević-Marinović, Josip Leko, Dragica Zgrebec.

**POTPREDSJEDNICA KLUBA
ZASTUPNIKA SDP-a**

Milanka Opačić

KLUB ZASTUPNIKA SOCIJALDEMOKRATSKE PARTIJE

**PRIJEDLOG
ZAKONA O SOCIJALNOJ MIROVINI**

veljača 2007.

PRIJEDLOG ZAKONA O SOCIJALNOJ MIROVINI

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje predloženog Zakona sadržana je u članku 2. stavku 4. i članku 57. stavku 1. Ustava Republike Hrvatske.

II. OCJENA STANJA I TEMELJNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM, TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

1. Ocjena stanja

Mirovinski sustav predstavlja jedan od najznačajnijih sustava socijalne sigurnosti. On pruža sigurnost u slučaju starosti, invalidnosti i smrti člana obitelji ili tjelesnog oštećenja. Gotovo jedna četvrtina hrvatskog stanovništva ostvaruje prava iz ovog sustava (na dan 31. prosinca 2006. mirovinu je primalo 1 100 086 korisnika).

Zakonom o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine», broj 102/98., 127/00., 59/01., 109/01., 147/02., 117/03., 30/04., 117/04. i 92/05. - daljnjem tekstu: ZOMO), definirano je da se mirovinski sustav temelji na tri razine, i to:

- obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti (prva razina) - primjena od 1.1.1999.,
- obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (druga razina) primjena od 1.1.2002.,
- dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (treća razina).

Prava iz mirovinskog osiguranja, koja mogu ostvariti osiguranici i osigurane osobe, prema ZOMO-u od 1. siječnja 1999. na temelju generacijske solidarnosti (prva razina) za slučaj starosti i invalidnosti, a članovi njihovih obitelji za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika mirovine su:

1. starosna mirovina
2. prijevremena starosna mirovina,
3. invalidska mirovina,
4. obiteljske mirovina,
5. najniža mirovina,
6. osnovna mirovina,
7. profesionalna rehabilitacija,
8. naknada zbog tjelesnog oštećenja prouzročenog ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću.

Mirovinski sustav generacijske solidarnosti temeljen je na tekućem financiranju mirovinskih izdataka i unaprijed određenim mirovinskim davanjima (prikupljanjem doprinosa od aktivnih osiguranika, te na temelju prikupljenih doprinosa umirovljenicima isplaćuju se mirovine). U navedenom sustavu doprinosi aktivne generacije ne kapitaliziraju se i ne služe za podmirenje mirovinskih izdataka te iste generacije, već za podmirenje izdataka sada umirovljenih generacija osiguranika (načelo generacijske solidarnosti).

Međutim, u mirovinskom osiguranju generacijske solidarnosti značajno je prisutna i solidarnost između dohodovno viših i dohodovno nižih skupina iste generacije osiguranika i to putem instituta najniže i najviše mirovine.

Prema važećim propisima o mirovinskom osiguranju, pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik kada navršši 65 godina života (muškarac), odnosno kada navršši 60 godina života (žena) i 15 godina mirovinskog staža.

U prijelaznom razdoblju, koje traje od 1. siječnja 1999. do 31. prosinca 2007., pravo na starosnu mirovinu može se ostvariti i prije navršenih 65 godina života (muškarci), odnosno prije 60 godina života (žene), ako u pojedinoj godini u navedenom razdoblju imaju navršene propisane godine života i ako ima navršen propisani mirovinski staž.

Visina mirovine ovisi o ostvarenoj plaći, odnosno osnovici osiguranja na koju su plaćeni doprinosi i ukupno navršenom mirovinskom staž do umirovljenja.

U važećem sustavu mirovinskog osiguranja (I. stup) glavni instrument unutar generacijske redistribucije od osiguranika s višim k osiguranicima s nižim primanjima (ostvarenim plaćama, odnosno osnovicama na temelju kojih se određuje mirovina) je najniža mirovina.

Od 01. srpnja 2006. godine najniža mirovina za 15 godina mirovinskog staža iznosi 738,30 kn, a za 40 godina mirovinskog staža iznosi 1722,70 kn.

Sustav socijalne skrbi definiran je Zakonom o socijalnoj skrbi ("Narodne novine", broj: 73/97., 27/01., 59/01., 82/01. i 103/03.) kao temeljnim zakonom kojim se uređuje način obavljanja i financiranja djelatnosti socijalne skrbi, korisnici prava, postupak za ostvarivanje tih prava, te druga pitanja od značenja za ovu djelatnost. Relativno često mijenjanje Zakona o socijalnoj skrbi rezultat je nastojanja da se raspoloživim sredstvima zadovolje sve složenije i brojnije potrebe korisnika, te da se sustav socijalne skrbi uskladi sa započetim reformama i promjenama u području socijalne politike.

Zakonom o socijalnoj skrbi, koji je stupio na snagu u srpnju 1997. godine, a primjenjuje se od 1. siječnja 1998., definiran je sustav socijalne pomoći i socijalne skrbi temeljen na načelu supsidijarnosti, čime je naglašena odgovornost pojedinca i obitelji za vlastitu socijalnu sigurnost.

Prava iz ovog sustava mogu se podijeliti na materijalna i nematerijalna davanja. U materijalna davanja čija je svrha osigurati korisniku financijsku pomoć ubrajaju se: pomoć za uzdržavanje, jednokratna pomoć, doplatak za pomoć i njegu, osobna invalidnina, osposobljavanje za samostalan život i rad, pomoć za troškove stanovanja, pomoć za ogrjev i pomoć za potrebne troškove.

Visina prava propisanih Zakonom o socijalnoj skrbi utvrđuje se u određenom postotku od osnovice koju prema ovom Zakonu određuje Vlada Republike Hrvatske. Osnovica koju je Vlada utvrdila Odlukom u ožujku 2001. godine ("Narodne novine", broj 21/01.) iznosi 400,00 kuna.

Jedan od najvećih i najvažnijih programa unutar socijalne pomoći jest pomoć za uzdržavanje. Visina pomoći za uzdržavanje izračunava se primjenom odgovarajućih postotaka (ovisno o osobnim svojstvima korisnika) iz Zakonom propisane skale stopa na utvrđenu osnovicu. Skala stopa najčešće je postavljena tako da je veličina prve stope, tj. za samca utvrđena u visini 100% od osnovice.

Visina pomoći za uzdržavanje određuje se ovisno o broju članova obitelji, njihovoj dobi, radnoj sposobnosti i drugim karakteristikama, iz čega proizlazi da se kroz to pravo uvažavaju različitosti koje ima svaka obitelj.

Pomoć za uzdržavanje za potpuno radno nesposobnog samca iznosi 150% osnovice, odnosno 600,00 kuna, dok je pomoć za dvije potpuno radno nesposobne osobe 220% osnovice ili 880,00 kuna.

Doplatak za pomoć i njegu je pravo u sustavu socijalne skrbi koji u najvećoj mjeri obuhvaća starije stanovništvo, a mogu ga ostvariti osobe koje zbog tjelesnog ili mentalnog oštećenja ili trajnih promjena u zdravstvenom stanju ili zbog starosti nisu u mogućnosti udovoljiti osnovnim životnim potrebama i potrebna im je stalna pomoć i njega druge osobe, te ako prihod po članu obitelji ne prelazi iznos od 200% osnovice, odnosno ako prihod za samca ne prelazi iznos od 250% osnovice u socijalnoj skrbi.

Prema podacima Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi na dan 31.12.2005. godine bilo je ukupno 119.470 korisnika prava na pomoć za uzdržavanje, od čega je oko 13.000 korisnika starije od 65 godina. Pretpostavlja se da će nakon uvođenja socijalne mirovine veliki dio ovih korisnika prestati koristiti ovo pravo iz sustava socijalne skrbi i početi ostvarivati pravo na socijalnu mirovinu iz razloga što bi se socijalna mirovina isplaćivala u većem iznosu i uz blaže uvjete u odnosu na uvjete za ostvarivanje prava na pomoć za uzdržavanje.

Prema istim podacima Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, bilo je 40.669 korisnika doplatka za pomoć i njegu osoba starijih od 65 godina. Ti bi korisnici i nadalje koristili to pravo, neovisno hoće li nastaviti primati pomoć za uzdržavanje u sustavu socijalne skrbi ili umjesto te pomoći ostvariti socijalnu mirovinu.

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine u Republici Hrvatskoj ima oko 644.000 osoba starijih od 66 godina

2. Osnovna pitanja koja se uređuju Zakonom

Prijedlogom zakona uređuje se krug osoba koje mogu ostvariti pravo na socijalnu mirovinu, uvjeti za ostvarivanje prava, osnovica za određivanje socijalne mirovine, visina i isplata socijalne mirovine, te prestanak prava.

3. Posljedice koje će donošenjem Zakona proisteći

Predloženim Zakonom omogućilo bi se za oko 60 000 građana Republike Hrvatske starijih od 66 godina ostvarivanje prihoda na ime socijalne mirovine čime bi se poboljšao njihov materijalni položaj, a time osigurala i veća socijalna sigurnost.

III. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Polazeći od predloženih uvjeta prema kojima bi pravo na socijalnu mirovinu imale osobe starije od 66 godina života koje ispunjavaju uvjete prebivališta u Republici Hrvatskoj i cenzusa prihoda, procjenjuje se da bi pravo na socijalnu mirovinu ostvarilo oko 60 000 osoba. Socijalna mirovina za jednu osobu iznosila bi 640,00 kuna, odnosno 1.000,00 kuna za bračne drugove. Prosječni iznos socijalne mirovine bio bi niži od navedenog, jer bi osobe koje ostvaruju određene prihode koji ulaze u cenzus prihoda za stjecanje prava na socijalnu mirovinu ostvarile mirovinu u visini razlike između ostvarenih prihoda i socijalne mirovine.

Prema navedenim pretpostavkama, procjenjuje se da bi sredstva za isplatu socijalne mirovine iznosila mjesečno oko 30 mil. kuna, odnosno, godišnje oko 330 mil. kuna, odnosno u 2007. godini za isplatu socijalne mirovine sredstva za isplatu iznosila bi oko 165 mil. kuna.

Istodobno s ostvarivanjem socijalne mirovine, smanjio bi se broj korisnika prava na pomoć za održavanje u socijalnoj skrbi i izdaci u sustavu socijalne skrbi. Stoga bi stvarno povećanje izdataka državnog proračuna za isplatu socijalne mirovine bilo manje od gore navedenog i iznosilo bi mjesečno oko 23 milijuna kuna, odnosno godišnje oko 250 mil. kuna.

Izdaci za isplatu socijalne mirovine financirali bi se iz državnog proračuna.

IV. TEKST PRIJEDLOGA ZAKONA S OBRAZLOŽENJEM

Sukladno Poslovniku Hrvatskoga sabora ovaj Prijedlog zakona sadrži tekst Prijedloga zakona, s obrazloženjem.

PRIJEDLOG ZAKONA O SOCIJALNOJ MIROVINI

Članak 1.

Ovim se Zakonom uređuje pravo na socijalnu mirovinu, uvjeti ostvarivanja i način određivanja socijalne mirovine.

Članak 2.

Pravo na socijalnu mirovinu ima hrvatski državljanin kada navrší 66 godina života ako je od navršene 15. godine života do 66. godine života imao/la prebivalište u Republici Hrvatskoj najmanje 30 godina, a od toga zadnjih 10 godina neprekidno, i ako u godini koja prethodi godini ostvarivanja prava na socijalnu mirovinu nije ostvario prosječni mjesečni prihod veći od 19% proračunske osnovice, odnosno ako bračni drugovi zajedno nisu ostvarili prosječni mjesečni prihod veći od 30% proračunske osnovice određene Zakonom o izvršenju proračuna.

U prihod iz stavka 1. ovoga članka ne uračunava se novčana naknada za tjelesno oštećenje, doplatak za pomoć i njegu, ortopedski dodatak i osobna invalidnina.

Članak 3.

Socijalna mirovina određuje se u visini 19% od proračunske osnovice.

Za bračne drugove koji ispunjavaju uvjete iz članka 2. stavka 1. ovoga Zakona socijalna mirovina određuje se zajedno za bračne drugove u visini 30% od proračunske osnovice mjesečno.

Kada korisnik socijalne mirovine, odnosno bračni drugovi zajedno ostvare prihode u visini manjoj od visine prihoda iz članka 2. stavka 1. ovoga Zakona, socijalna mirovina utvrđuje se u visini razlike između ostvarenih prosječnih mjesečnih prihoda i visine socijalne mirovine iz stavka 1. i 2. ovoga članka.

Članak 4.

Pravo na socijalnu mirovinu ostvaruje se na osobni zahtjev, a pravo pripada od dana podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava.

Ako oba bračna druga ispunjavaju uvjete za ostvarivanje prava na socijalnu mirovinu, pravo može ostvariti samo jedan bračni drug prema dogovoru, u visini određenoj za bračne drugove.

Članak 5.

Korisnik socijalne mirovine, odnosno bračni drug korisnika socijalne mirovine dužan je u roku od 15 dana izvijestiti Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu : Zavod) o smrti bračnog druga odnosno svakoj promjeni bračnog statusa i visini prihoda, koja utječe na pravo ili visinu socijalne mirovine.

Članak 6.

U slučaju promjene visine proračunske osnovice, Zavod će po službenoj dužnosti uskladiti visinu socijalne mirovine bez donošenja rješenja.

Članak 7.

Pravo na socijalnu mirovinu prestaje :

1. ako korisnik socijalne mirovine, odnosno bračni drugovi zajedno, ostvare prihod veći od prihoda iz članka 2. stavka 1. ovoga Zakona,
2. kada korisnik socijalne mirovine iseli iz Republike Hrvatske.

Pravo na socijalnu mirovinu prestaje od prvog dana idućeg mjeseca od mjeseca u kojem su nastale okolnosti iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 8.

Pravo na socijalnu mirovinu ostvaruje se u Zavodu.

O pravu na socijalnu mirovinu u prvom stupnju rješava područna služba Zavoda nadležna prema mjestu prebivališta korisnika, a u povodu žalbe protiv prvostupanjskog rješenja rješava Središnja služba Zavoda.

Žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

Rješenje doneseno u drugom stupnju u povodu žalbe konačno je u upravnom postupku i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

U postupku ostvarivanja prava na socijalnu mirovinu primjenjuje se Zakon o općem upravnom postupku.

Članak 9.

Sredstva za provedbu ovoga Zakona osiguravaju se u državnom proračunu.

Članak 10.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u «Narodnim novinama», a primjenjuje se od 01. srpnja 2007. godine.

OBRAZLOŽENJE ZAKONA O SOCIJALNOJ MIROVINI

Uz članak 1.

U Strategiji razvoja mirovinskog osiguranja i socijalne skrbi Republike Hrvatske predviđena je mogućnost tzv. nultog stupa mirovinskog osiguranja, javne naravi, koji bi osiguravao minimum socijalne sigurnosti starijim osobama. Polazeći od toga ovim Zakonom uvodi se institut socijalne mirovine koji je pokriven sustavom mirovinskog osiguranja sa elementima socijalne skrbi.

Pri tome je polazište u postojećim okvirima minimalnih davanja za starost u okviru mirovinskog osiguranja i socijalne skrbi, te Konvenciji MOR-a br. 102 o najnižoj razini socijalne sigurnosti i Uredbe br. 1408/ 71 Europske unije o primjeni sustava socijalne sigurnosti za radnike, pripadnike samostalnih djelatnosti i članove njihovih obitelji koji se kreću unutar Zajednice.

Uz članak 2.

Prema odredbi članka 30. Zakona o mirovinskom osiguranju («Narodne novine», broj 102/98., 127/00., 59/01.,109/01., 147/02.,117/03., 30/04., 117/04., i 92/05.) pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik kada navršši 65 godina života (muškarac), odnosno 60 godina života (žena) i 15 godina mirovinskog staža.

Ovom odredbom predlaže se da pravo na socijalnu mirovinu ima hrvatski državljanin kada navršši 66 godina života pod uvjetom da je u razdoblju od 15. do 66. godine života imao neprekidno prebivalište u Republici Hrvatskoj najmanje 30 godina od toga zadnjih 10 neprekidno. Predloženim se zbrinjava građane Republike Hrvatske koji imaju dugogodišnje prebivalište, a istodobno se isključuje mogućnost prijavljivanja prebivališta samo radi stjecanja socijalne mirovine.

Pravo na socijalnu mirovinu može se ostvariti uz ispunjenje uvjeta cenzusa prihoda koji ne smije prelaziti visinu u iznosu od 19 % od proračunske osnovice, odnosno 30% za oba bračna druga zajedno, a utvrđuje se na temelju financijskih sredstava (tekući prihodi u novcu po osnovi rada, mirovine, naknade, doznake i dr., prihodi od imovine – najamnine, davanja u zakup, dividendi i dr.) koje ostvaruje podnositelj zahtjeva i njegov bračni drug u godini koja prethodi godini podnošenja zahtjeva.

U prihode se ne uračunavaju novčana naknada za tjelesno oštećenje, doplatak za pomoć i njegu, ortopedski dodatak i osobna invalidnina.

Uz članak 3.

Ovom odredbom predlaže se osnovica za određivanje visine socijalne mirovine u visini 19% od proračunske osnovice, a ukoliko podnositelj zahtjeva živi sa bračnim drugom koji također

ispunjava uvjete cenzusa, socijalna mirovina određuje se u visini 19 % od proračunske osnovice uvećane za 50 %.

Ukoliko podnositelj zahtjeva sam ili zajedno sa bračnim drugom ostvaruje prihode niže od propisanog cenzusa prihoda, pripada mu pravo na socijalnu mirovinu u visini razlike između visine ostvarenih prihoda i visine socijalne mirovine.

Uz članak 4.

Ovom odredbom uređeno je da se postupak ostvarivanja prava na socijalnu mirovinu pokreće na osobni zahtjev osobe koja ispunjava uvijete iz članka 2. ovoga Prijedloga zakona.

Ukoliko podnositelj zahtjeva ispunjava uvjete za priznavanje prava, socijalna mirovina priznaje se od dana podnošenja zahtjeva.

U slučaju kada oba bračna druga ispunjavaju uvjete za priznanje prava, pravo na socijalnu mirovinu može ostvariti samo jedan bračni drug.

Uz članak 5.

Ovom odredbom propisana je obveza korisnika mirovine da je o svakoj promjeni koja se odnosi na visinu prihoda i bračni status (razvod braka ili smrt bračnog druga) dužan izvijestiti Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu Zavod) koji je nadležan za provedbu postupka za ostvarivanje prava na socijalnu mirovinu.

Uz članak 6.

U slučaju kada dođe do promjene u visini proračunske osnovice u Zakonu o izvršavanju državnog proračuna, Zavod će po službenoj dužnosti bez donošenja rješenja uskladiti visinu socijalne mirovine.

Uz članak 7.

Ovom odredbom propisani su slučajevi kada pravo na socijalnu mirovinu prestaje.

Uz članak 8.

Ovom odredbom propisan je postupak ostvarivanja i provedbe prava na socijalnu mirovinu te nadležnost Zavoda.

Uz članak 9.

Sredstva za isplatu socijalne mirovine osiguravaju se u državnom proračunu.

Uz članak 10.

Ovom odredbom uređuje se stupanje na snagu Zakona, a primjena se odgađa do 01. srpnja 2007. godine.